

UKE 5

Lover og Universell Utforming

IN1030 - Gruppe 8

Plan for timen

Lowverk

Personvern

Universell Utforming

Læringsmål 3:

Kjenner du til *sentrale lover og forskrifter for utvikling av digitale systemer*, og kan drøfte etiske problemstillinger.

LOVER

P

**GDPR
Private
Policy**

Å

**COPY-
RIGHT**

L

**UU
WCAG**

A

HMS

Obs-lover for informatikere:

Personopplysningsloven (og GDPR)

Åndsverkloven

Likestillings- og diskrimineringsloven

Arbeidsmiljøloven

Personopplysningsloven: (og GDPR)

Personopplysningsloven regulerer behandling av personopplysninger.

Det er kun tillatt å behandle personopplysninger dersom vilkår for å behandle personopplysninger er oppfylt (*det viktigste vilkåret i studentarbeid i IN1030 er **samtykke***).

Formålsbegrensning: Personopplysninger skal kun behandles for spesifikke, uttrykkelige, angitte og legitime formål. Opplysninger som er samlet inn for et formål kan ikke brukes til andre formål.

Likestillings- og diskrimineringsloven:

§ 18. *"Løsninger for IKT som underbygger virksomhetens alminnelige funksjoner, og som er hovedløsninger rettet mot eller stilt til rådighet for allmennheten, skal være **universelt utformet** fra det tidspunktet som er fastsatt i § 41. Med IKT menes teknologi og systemer av teknologi som brukes til å uttrykke, skape, omdanne, utveksle, lagre, mangfoldiggjøre og publisere informasjon, eller som på annen måte **"gjør informasjon anvendbar"**.*

Forskrift om universell utforming av ikt-løsninger stiller krav om at nettsider må oppfylle **35 av 61 suksesskriterier** i standarden: **Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold: WCAG 2.0.**

Åndsverksloven:

Rettigheter omkring åndsverk - selve verket man har opphavsrett til. Gir både **ideelle** (å bli kreditert, nevnt) og **økonomiske** (retten til å tjene penger på verket) rettigheter. Et **datamaskinprogram er åndsverk**.

Åndsverkloven har en særregel: opphavsrett til «datamaskinprogram som er skapt av en arbeidstaker under utførelsen av oppgaver som omfattes av arbeidsforholdet» overføres automatisk (*med mindre annet er avtalt*) til arbeidsgiveren.

Arbeidsmiljøloven:

Hvilke rettigheter og plikter **arbeidstakere og arbeidsgivere** har.

§ 4.2: Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling som er viktig for informatikere å kjenne til. Her står det at arbeidstakerne (og deres tillitsvalgte) skal informeres om endringer i systemer de bruker i arbeidet, og de *"skal medvirke ved utformingen av dem"*.

Det legges stor vekt på et godt **psyko-sosialt arbeidsmiljø** (se detaljert beskrivelse i § 4.3)

LOVER

P

GDPR
Private
Policy

Å

COPY-
RIGHT

L

UU
W.C.A.G

A

HMS

PERSONVERN

Retten til privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger

Summegrupper:

- Lag tankekart over hva personvern er.
- Diskuter og noter hvorfor det er viktig å ha lovverk om personvern

Personopplysningsloven: 6 sentrale definisjoner

Personopplysning → identifiserer en person

Behandling → operasjon på/med data

Register → lagring av data

Behandlingsansvarlig → bestemmer formål (org. el enkeltperson)

Databehandler → behandler data på vegne av b.ansvarlig (org. el enkeltperson)

Samtykke → *FRIVILLIG, SPESIFIKT, INFORMERT & UTVETYDIG*

Personvernforordningen, [artikkel 4](#)

GDPR

<https://www.youtube.com/watch?v=UHhttps://www.youtube.com/watch?v=UHeQABHx7d4eQABHx7d4>

Hva er en personopplysning?

- Navn
- Adresse
- Telefonnummer
- E-post
- Fødselsnummer
- Bilde/video (hvis det er gjenkjennelig)
- Lydopptak
- Fingeravtrykk
- Irismønster
- Atferdsmønster (hva og hvor handler du, tv-serier, hvor du beveger deg, nettsøk osv.)
- IP-adresser (i noen tilfelle)

SÆRLIGE PERSONOPPLYSNINGER Artikkel 9

Summegrupper: Hva kan dette dekke? Hvorfor er disse særlig sensitive?

Særlige personopplysninger

Etnisk opprinnelse

Politisk oppfatning

Religion

Filosofisk overbevisning

Fagforeningsmedlemskap

Genetiske opplysninger, biometriske opplysninger

Helseopplysninger

Seksuelle forhold

Seksuell orientering

Spesielle kriterier for å behandle!

Link til GDPR [artikkel 9](#) som viser alle kriterier

Dokumenter som skal være offentlige

Personvernerklæring:

Hvordan nettstedet behandler personopplysninger. Husk krav fra GDPR.

Vilkår for bruk:

Eksplisere retningslinjer for hvordan bruker kan bruke tjenesten.

Tilgjengelighetserklæring + mulighet for tilbakemelding:

Redegjør for hvordan nettstedet oppfyller kravene (35 av WCAG) til universell utforming.

Del av **EUs Webdirektiv(WAD)**

Er det nødvendig å informere de som er tilstede om opptak i en gruppetime?

- Viktig! Hva er formålet med opptaket?
  - Privat bruk?

Hvis opptaket kun skal brukes til private formål, foreligger det ikke et lovmessig krav om å informere/få samtykke av de som er tilstede.

IT-bedrift: lagring og behandling av personopplysninger til skytjeneste i utlandet

Har de lov ifølge personopplysningsloven?

- Ja, med forbehold om at det gis “nødvendige garantier”
- Trussel og risikovurdering - gir det en akseptabel risiko?
- Behandlingsansvarlig: spesifisere formål og behandlingsgrunnlag
  - Også ta hensyn til den registrertes rettigheter og friheter (f.eks. dataportabilitet)
- Artikkel 46,47,48,49
- [GDPR](#)

Hva må de gjøre for å kunne outsource lagring og behandling?

- De må ta hensyn til Personvernforordningen (GDPR)
- Artikkel 46,47,48,49

Spørsmål så langt?

LOVER

P

**GDPR
Private
Policy**

Å

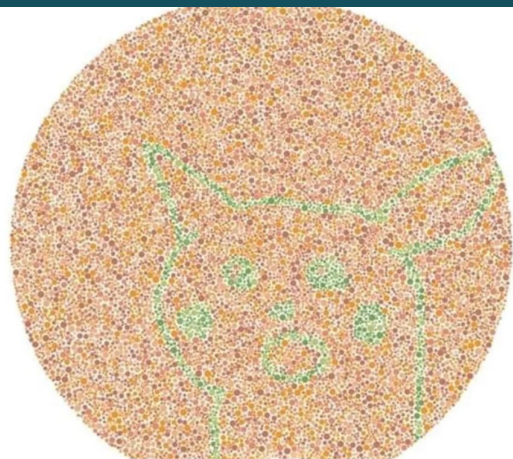
**COPY-
RIGHT**

L

**UU
W.C.A.G**

A

HMS

When you realize that this meme is actually helping people find out that they are colorblind

Universell Utforming

Utforming av (IKT og) samfunnet slik at så mange som mulig kan delta aktivt uavhengig av funksjonsevne

Hvilke kategorier har vi for nedsatt funksjonsevne?

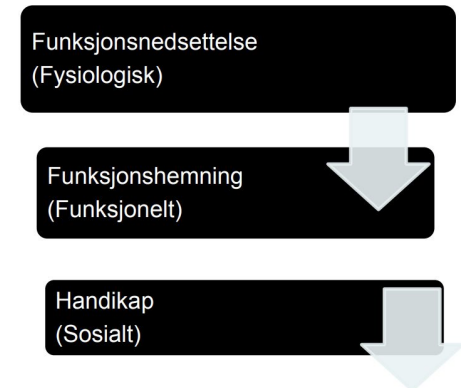
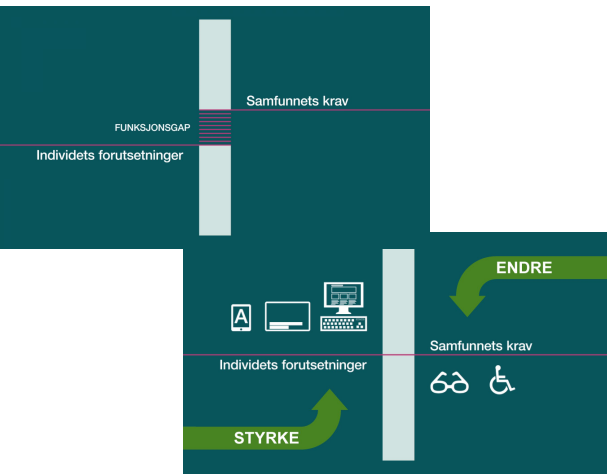
- Perseptuell/sensorisk
- motorisk/bevegelse
- Kognitiv
- Situasjonell

GAP-modell, sosial modell og medisinsk modell

- Avstand mellom krav fra samfunnet og personens forutsetninger.
- Hvordan gjøre dette gapet mindre?
- Gapet kan være dynamisk

- Mange faktorer i hverdagen som bygger opp mot en funksjonshemming
- "Skylden" legges på det det rundt oss

- Individnivå
- Hva skal til for å "helbrede" personen?
- Det er noe som mangler i personen og hvordan løse dette?
- Custom løsning

USERINYERFACE

<https://userinyerface.com/>

Individuelt (5 min): forsøk å bruk denne siden

TILGJENGELIGHET

Kan noe være tilgjengelig uten å være inkluderende?

INKLUDERING

Kan noe være inkluderende uten å være tilgjengelig?

Diskuter spørsmålene i summegrupper

WCAG 2.0

WEB CONTENT ACCESSIBILITY GUIDELINES

WCAG 2.0 PRINSIPPENE

Prinsipp 1: Mulig å oppfatte:

Informasjon og brukergrensesnittskomponenter må presenteres for brukere på måter som de kan oppfatte.

Prinsipp 2: Mulig å betjene:

Det må være mulig å betjene brukergrensesnittskomponenter og navigeringsfunksjoner, gjennom eks. tastatur.

Prinsipp 3: Forståelig:

Det må være mulig å forstå informasjon og betjening av brukergrensesnitt.

Prinsipp 4: Robust:

Innholdet må være robust nok til at det kan tolkes på en pålitelig måte av ulike brukeragenter, inkludert ulike typer kompensierende teknologi.

WCAG 2.1

+

WAD

Oppgave:

Sitt sammen grupper og velg et av prinsippene fra WCAG 2.0 (el. 2.1)

- Hva handler prinsippet om?
  - Hvorfor er dette prinsippet relevant?
  - Hvordan kan dette prinsippet adresseres?
- Forklar en av retningslinjene heri
- Gode og dårlige eksempler på overholdelse av prinsippet (på nettet).

FUNKiFY

<https://www.funkify.org/?v=f003c44deab6>

Nyttige nettsider

Tilsynet for universell utforming av IKT (<https://uutilsynet.no/>)

WCAG (<https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>)

Lovdata.no (<https://lovdata.no/>)

IN1030 fagsiden :)

Neste uke - Overgang til modul B + oppsummering

- *Hva har vi lært hittil?*
- *Læringsmålene*
- *Intro til Modul B*
- *Oblig 3*

Innlevering Oblig 3: mandag 7. mars kl 23:59.

Takk for i dag!

Har du spørsmål - send gjerne en epost på nhmoller@uio.no